THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

די אונזיכערע לאגע

וולאדימער בורצעוו, דער בעריהמטער רוסישער רעוואָליציאָנער, האָט געגעבען אַן אינטערוויו צו דער „בירזשעוואיא גאזעטא", וועלכען מיר ציטירען לויט ערשיין איבערגעגעבען אין דער „נייוארקער טיימס".

פאר דער גאנצער צייט פון מיין געפאנגענשאפט אין סיבירין, האָט דער אלטער רעוואָלוציאָנער ערקלערט, האָב איך ניט אזוי גע־גלויבט, אז איך וועל בעפרייט ווערען, ווי אינ'ם מאָמענט, ווען עס איז בעקאנט געוואָרען, אז מאקלאקאָוו און שטשעגלאָוויטאָוו געהן. זייער רוסישע האָט מיר נאָך מעהר דערפרעהט ווי מיין בעפרייאונג, און עס האָט בעדיים פאר מיר, אז דאָ וועט פערהיט ווערען א קאטאס־טראָפע, וועלכע קאָסט שוין רוסלאנד אזוי פיעל מענשען. עס האָט פאר מיר געהייסען, אז דאָ דערגרייכט מען ענדליך א פונקט, וואו די איגערליכע וויכטיגע פראגען וועלען געלייזט ווערען. איך האָב בלויז בעדויערט, וואס אזעלכע וויכטיגע פראגען וועלען געלייזט ווערען. אין דאָס אָבשאפען פון די בענדערצוזוגען פאר אידען, זענען נאָך מיר דורכגעפירט געוואָרען נאָך מיט א יאהר פריהער, ווייל דאָס וואָלט געוויס געראטעוועט מיליאָנען פון לעבענס, און די רוסען וואָלטען שוין יעצט געוועזען ווייס איבער גאליציען.

קיינער צווייפעלט שוין ניט מעהר, אז דאָס פאָלק און די דומא טהעהען פערארייגנט, און אונזער נאָכצע ישועה ליעגט אין דער דומא, און איך צווייפעל ניט אויף קיין מאָמענט, אז רוסלאנד וועט אמת פראגרעסיוו ווערען, און מארשירען פארווערטס צוגלייך מיט דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט.

בורצעוו קען רוסלאנד, און ווען ער האָט געזאגט, אז מאקלאָ־קאָוו און שטשעגלאָוויטאָוס רעזיגנאציע מיינען א נייע עפּאָכע פאר רוס־לאנד, האָט ער געוויס געהאט גענוג ארגומענטען, מיט וועלכע עס צו בעשטעטיגען. און דאָך איז די ווירקליכקייט אנדערש.

אויב עס איז היינט צו טאג דאָ א לאנד, וואו אלעס האָט א ממשור פון שפיגעלעכס, און די נאכט ווייסט ניט, וואס דער מארגען וועט ברענ־גען, איז עס די פאליטישע רוסלאנד, די רוסישע זעלבסטהערשונג, וואס הערשט מיט אייזען און בלוט איבער די פיעלע רוסישע פעלקערשאפטען.

דאָס וואס עס איז היינט דארטען אין אמת, א ווירקליכקייט, ווערט מארגען פונקט קאפּייר. אָט האָט מען אָנגעצייכענט, זייער דימיסטיע אין די שטאלצע רעדעס פון דער דומא־טריבונע, אלס א בעווייז פאר א נייע רוסלאנד. און אויסלאזען, האָט זיך עס גאר אויסגעלאזט. מיט צו־טרייבען די דומא, און מיט דער בעשטימונג פון הער מאָאסטאָוו אין מיני־סטערים. אָט מעלדעט דער קייבעל, אז נייע דריי רוסישע ליבעראלע מיניסטארען זיינען געגעוואונגען געווען צו ריזיגנירען, צולייב זייער לי־בעראליזם. און זייעדער מעלדעט דער קייבעל, אז אלס אָבער פראקוראר פון'ם סינאָד, אויף יענעם אמט, וועלכעס עס האָט אמאָהל געהאלטען דער בעריהמטער אידען־פרעסער פאָביעדאָנאָסצעוו איז בעשטימט געווא־רען דער ליבעראל וואלשין.

און עס שטהט דער עולם פערוואונדערט, וואס זאָל דיעזער מיש־מאש בעדייטען, וואס זאָל מיינען דיעזער מאָמענט, ווען טאָג און נאכט גיסען זיך צוזאמען, ווען רעאקציע און ליבעראליזם טריאומפירען ביידע. בורצעווס פרייד איז געווען אַן אָנ פריהיגער, ווייל אויב די בור־צעווס קענען אמאָהל מאכען טעות'ן בפרט נאָך, ווען עס האנדעלט זיך וועגען אזא אונזיכערער פאליטיק, ווי די פון רוסלאנד.

און מעג רוסלאנד, וויפיעל מאָהל ערקלערהרען, אז זי שטעהט פעסט און ענטשלאָסען, פארצוועצען דעם קאמפּף, ביז וואנען די רוסישע ארמיי וועט אריין אין בערלין. קען מען אויף איהרע הבטחות וועניג בויען, ווייל דארטען וועגנדעס יעצט אין די רעאקציע אלע מיטלען, אבי צו ראטעווען איהר עקזיסטענץ.

אינ'ם קאמף פאר'ן דאזיין, זענען אלע מיטלען הייליג. און די רוסישע ביוראָקראטיע וועגדעט עס יעצט אָן ביז'ן סוף. און דארום איז גאנץ לייכט צו מאכען טעות'ן וועגען דער רוסישער ווירקליכקייט.

ניטא זיך מיט וואס צו פרעהען

דו רעגיערונג פון אינזער פראוויינץ אנטאריא האָט בעקאנט געמאכט אז אַפּאנגערוג דעם ערשטען נאָוועמבער, וועלען אלע 1400 סאלונס פונ'ם פּרעוויינץ זיך מיזען שליסען אכט אזייגער אין אזענד, אנשטאט, וואס ווי שלעגען זיין אפען ביז עלף. דיעזער מאסרעגעל, ווערט ערקלערהט, ווערט אנגענומען, ווייל די בעפעלקערונג דארף אין אזא מלחמה־צייט, ווי דער יעצטיגער, עקאָנאָמיזירען, אין בכלל פיהרען א זיכערהייט לעבען.

אין מאנכע קרייזען, וואו מען האָט עס געמאכט פאר אן אישו, ווערט דאָס בעטראכט אלס דער ערשטער זיעג, ווייל אבוואָהל, די פערארדנונג אין נאָר ארויסגעגעבען געוואָרען ביז איבער דער מלחמה, האָפען זיי אז עס וועט שוין בלייבען אויף תמיד אין קראפט.

פון דער צווייטער זייט, צייגט זיך אין די ארבייטער קרייזען ארויס א נעוויסע געגנערשאפט צו דעם, ווייל זיי גיבען אן, אז דאָס וועט רויבען ביי פיעלע ארבייטער פון די ברייערייען זייער בעשעפטיגונג, און אזוי וועט פערגרעסערט ווערען די ארמיי פון ארבייטסלאזע.

אלס אידישע בירגער, האָט אונז דיעזע אישו גאנץ וועניג געקימערט, צו די סאלונס וועלען געשלאָסען ווערען מיט עסליכע שטונדען פריהער אדער ניט.

אויף גאנץ אבער, דיעזע אישו האָט א שיכות מיט'ן אלגעמיינעם אינדוסטריעלען צושטאנד פונ'ם פראוויינץ, דארף זי אונז גראדע יא אינטע־רעסירען.

קיין געגענד, וואו עס הערשט „טרוקענהייט" צייכענט זיך ניט אויס מיט בעזונדערען דייכטהום אדער אינדוסטריעלע אויילעבונג. אין מאנכע פלעצער ברענגט עס גראדע מיט זיך א רעאקציע.

דער זיעג פון פראהיבישען, איז דארום אזעלכער, מיט וועלכען מען דארף זיך ניט איבערגעבען פרעהען.

זעלען זיך פרעהען די גלחישע קרייזען מיט דיעזען זיעג, די עטלי־כע שטונדען, וואס די סאלונס וועלען פריהער געשלאָסען ווערען, זענען לא מעלין דאָס טרידין, און עס וועט דארום אוועקגעהן אונפערענדערט.

מאראנטאָ איז פאר איין קאָנווענשאָן

אבוואָהל די 10־ער קאָמיטע האָט מיטוואָך אָוועגד ניט געקענט קומען צו א בעשטימטען פלאן וועגען א פעראייניגטע קאָנווענשאָן, און געמוזט די פראגע איבערלאזען צו מאָנטרעאָל ענטשיידונג, זענען אבער דאָך אלע איינשטימיג געווען אויף איין פונקט, אז עס טארען קיין צוויי קאָנווענשאָנס ניט פארקומען, און אז עס מוז בלייבען איין קאָנווענשאָן פאר־קומען.

מאראנטא האָט זיך אלזא פעראייניגט, עס בלייבט פאר די אידען פון מאָנטרעאל צו קומען צו א פערשטענדניס, אום די כחות זאָלען ניט צושפּאל־טען ווערען.

ירושלים ערב מלחמה

נאָך פיעלע הינדערניסען און שרע־קעניסעען איז מיט ענניע ע. לאנדו, די טיכטיגע אויפזעהערין פון דער עוועלי־נא ראטשילד שול אין ירושלים, אָנגע־קומען צוריק אהיים נאָך לאנדאָן, און אין א פארטראג וואס זי האָט געהאל־טען פאר דער אנגלא־רזשאיש אסאָ־סיאיישאָן, האָט זי ענטוואָרפען א העכסט ריהרענדעס, א העליך־טריי־ריג בילד פון די צושטענדע אין ירושלים ווען טערקיי איז אריין אין דער מלחמה, עס איז שווער צו לעזען דיעזע שילדע־רונג, וואס איז אזוי טיף דורכגעדרונגען פון ליעבע צום לאנד, צו די אידישע קינדערלאך, צו דער העברעאישער שפּראך אין אונטערדריקען די טרעהרען וואס שטייגען ארויף צו די אויגען.

אויסציגע פון דיעזען גלענצענדען פארטראג, וואס מיר געהטען פון לאנ־דאָנער „רזשואיש כראניקל" איבערזע־צען מיר דאָ פאר אונזערע לעזער:

דאָ אין לאָנדאָן האָב איך מיין מוד־טער, מיינע שוועסטער, מיינע ברידער, טהייערע קרובים און ליעבע פריינד, וועלכע זיינען צו מיר נאָך מעהר ווי גוט; אָבער צייטענווייז דרינק איך אז דאָס ביינקען קיין ירושלים איז מעהר ווי איך קען אויסהאלטען. איך בין געשטאנען אין אלעכסנדריא צוויי לאנגע מאָנאָטען סאמע ווען דער קלימאט איז געווען אמ־ערגסטען, האָפענדיג פון שטונדע צו שטונדע, פון טאָג צו טאָג, אז דער גאנג פון די פאסירונגען וועט אונז באלד ער־לייבען זיך צוריק אומצוקעהרען. „ארץ אבותינו", דאָס לאנד פון אונזערע פא־טערס — שוועסטער און ברידער און ישראל! — דערפיהלט אויהר נישט דער ביי איין אנגענעהמען שויידער? שטעלט זיך אייך נישט דערביי עפעס אין האלדז און קומען ניט קיין טרעהרען אין אייערע אויגען ווי אין מיינע? בעוועגט עס ניט יעדער איינער פון אייך אויס־צושפּרייטען די הענד מיט א געבעט צו גאָט אין הימעל, ווי איך האָב געטהאָן יעדען טאָג זינט איך בין פון דארט אוועק. מיט א תפלה: „אָה גאָט אויף מיר לאנג נאָך?" „אָה גאָט לאָז מיך נעהן צוריק!"

— ארץ אבותינו: דאָס לאנד פון אונזע־רע פאָטערס — יעדער טהייל דערפון מיט זיין איינענעם זאָנדערבארן צויבער, די גראָבע פעסטקייט פון יהודה וואס ניט צו פערשטעהן דעם אונבויגזאמען כאראקטער פון דעם פאָלק וועלכעס עס האָט ארויסגע־נעבען, די פריהלינגס־צייט בוואָלעריגע פעלדער מיט קאָרן און וואונדערבאר שעה־נע בלומען וואס אטהמען געפיהל גלאנ־צענדיג אין דעם וויכטיגען שמייכעלדיגען ים כנרת, דער ים פון גליל... אשרי עין ראתה! — גליקליך איז דאָס אויג וואס האָט די אלע זאכען געזעהען — מעגען מיר זאָגען אויף דעם לאנד פון אונזערע אור־עלטערען אפילו נאָך היינט, און — בעהיטע גאָט! — וועז איך זאָל מעהר ניט קענען פאָהרען אהיטצו, וועט זייער איינפלוס מיר קיינמאָל נישט אָפּלאָזען.

איהר האָט געדארפט הערען, וועגען דיעזען קריעגס־אָהר אין ירושלים, אפילו נאָך איידער טערקיי האָט גענומען א ווירקליכען אנטהייל אין דער מלחמה וויינען מיר אין ארץ ישראל שוין בעוועגן פאראליזירט. אזוי שנעל ווי די מלחמה האָט אויסגעבראָכען אין אייראָפּא האָ־בען די ביינק שוין ניט געקענט טהון קיין ביזנעס; זיי האָבען שוין מעהר ניט גע־קענט אויסצאָהלען צו זייערע קליענטען, וועלכע האָבען מיט זיי געפיהרט גרויסע ביינקינג אקאונטס און, זעלבסטפער־שטענדליך, האָט די אידישע באנק מעהר ניט געקענט ביישטעהן די קאָלאָניעס, וועלכע האָבען מיט זייערע וויינגערטנער,